

Täysistunto

Keskiviikko 11.5.2022 klo 14.05—17.57

6. Hallituksen esitys eduskunnalle ilmastolaiksi

Hallituksen esitys HE 27/2022 vp
Toimenpidealoite TPA 58, 93/2021 vp
Valiokunnan mietintö YmVM 2/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 2/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Sipilä.

Keskustelu

16.52 **Juha Sipilä kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Uudessa ilmastolaissa säädetään lain tasolla hallitusohjelmassa sovittun mukaisesti siitä, että Suomi saavuttaa hiilineutraaliuden vuoteen 2035 mennessä ja hiilinegatiivisuuden sen jälkeen. Lakiin tulee nyt vuoden 2050 pitkän aikavälin kiristettävän päästötavoitteen lisäksi tärkeät välitavoitteet vuosille 2030 ja 2040 varmistamaan johdonmukaista polkua kohti tavoitteita. Tämä on myöskin kansainvälisesti merkittävää.

Hallituksen esityksellä ilmastolakiin tulee myös tarkemmat säännökset ilmastovuosikertomuksen sisällöstä. Vuosittaista ilmastovuosikertomusta on kehitetty strategisemmaksi ja kokonaisvaltaisemmaksi, ja siitä on siten jo muotoutunut käyttökelpoinen politiikkatyökalu sen mukaisesti kuin eduskunta on edellyttänyt. Ilmastovuosikertomukseen on sisällytetty kattavasti tiedot päästökehityksestä päästökauppa-, taakanjako- ja maankäyttösektoreilla ja arvioitu myös toimien riittävyyttä suhteessa tavoitteisiin. Mukaan on otettu arviot kulutusperäisistä päästöistä, hiilikädenjäljestä, taloudellisista ja muista vaikutuksista sekä käsitelty perusteellisemmin sopeutumista, kuntien roolia, julkisten hankintojen merkitystä ja kiertotaloutta. Laajennetussa muodossaan kertomus on parantanut tavoitteensa mukaisesti sekä päättäjien että kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ilmastopoliittiseen keskusteluun.

Puitelakina ilmastolaki ohjaa lainmukaisten suunnitelmien huomioon ottamista muun lainsäädännön toimeenpanossa, eli velvoitteet kohdistuvat valtion viranomaisiin, eikä laki velvoita suoraan yksityisiä toimijoita. Konkreettisista velvoitteista ja kannusteista päätetään lainmukaisissa suunnitelmissa määriteltävien toimien kautta.

Valiokunta pitää yhtenä ilmastolain tärkeimmistä uudistuksista sitä, että lain soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi maankäyttösektoriin, ja uusi maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma tulee osaksi lain suunnittelujärjestelmää. Maankäyttösektorin sisällyttämi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

nen ilmastolakiin parantaa siten edellytyksiä saavuttaa lain päästövähennyksiä ja poistumia koskevat tavoitteet.

Valiokunta korostaa, että hallituksen esityksen talousvaikutusten arviointia tulee tarkastella sodan johdosta muuttuneessa tilanteessa uudelleen. On selvää, että monet aiemmin selvinä pidetyt reunaehdot siitä, mitä pidetään taloudellisesti perusteltuna, ovat peruuttamattomasti muuttuneet. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa voimistaa akuuttia tarvetta varsinkin venäläisestä fossiilisesta polttoaineesta irtautumiseen ja vihreään energiamurrokseen. Se, että Suomi on ollut edelläkävijä ilmastopolitiikassa, helpottaa osaltaan meitä nyt irtautumaan venäläisestä energiasta. Ilmastonmuutoksen hillintä ja sodan edellyttämä energiamurros ovat siten yhdensuuntaiset tavoitteet. Ilmastolaki ohjaa kehitystä tähän suuntaan, mutta koska se on pitemmän tähtäimen suunnittelua koskeva laki, se ei yksin riitä vastaamaan lyhyellä perspektiivillä siihen, mitä Venäjän energiasta irrottautuminen nykyisessä tilanteessa edellyttää. Siihen tarvitaan muita keinoja, kuten julkisen talouden suunnitelman ja varautumisen ministeriryhmän päätöksiä. Nyt tarvitaan nopeaa uusien teknologioiden käyttöönottoa, merkittäviä investointeja ja riittäviä tki-panostuksia yrityksiltä ja yhteiskunnalta. Lisäksi on tärkeää, että geopoliittisen tilanteen vaikutuksia Suomen huoltovarmuuteen arvioidaan mahdollisimman pian, jotta tämä näkökulma voidaan ottaa huomioon ilmastotoimien suunnittelussa.

Ilmastolain mukaisten suunnitelmien valmistelussa on lakiehdotuksen 8 §:n mukaan otettava huomioon yhdeksänkohtainen luettelo eri näkökohdista, kuten ympäristölliset, taloudelliset ja sosiaaliset tekijät kestävän kehityksen periaatteen mukaisesti. Ympäristövaliokunta katsoo, että huoltovarmuusperusteen tulee olla myös huomioon otettava peruste yhdeksännen kohdan mukaisena ”yhteiskunnan kehityksen kannalta olennaisena muuna tekijänä” eli on peruste suunnitelmien laadinnassa. Myös energia- ja ilmastostrategia on suunnitelma, jossa otetaan lähtökohtaisesti huomioon muun muassa huoltovarmuus ja verkkojen toimivuus.

Valiokunta korostaa mietinnössään myös, että oikeudenmukaisuuden ja reilun siirtymän tarkempi määrittely on haastavaa, mutta näihin tulee kiinnittää voimakkaasti huomiota kaikessa ilmastopolitiikan suunnittelussa ja toteuttamisessa, varsinkin nyt kun sodan johdosta kustannuspaine kasvaa ja inflaatio nostaa päätään. Reilussa siirtymässä on keskeistä, että murroksesta aiheutuvat vaikutukset huomioidaan paitsi eri toimijoiden näkökulmasta, myös nykyisten ohella tulevien sukupolvien oikeuksien näkökulmasta. Valiokunta korostaa, että sekä sisällöllistä että menettelyllistä oikeudenmukaisuuden määrittämistä on tarpeen vahvistaa ilmastopolitiikan suunnittelutyössä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että myös kunnilla on velvoite ilmastosuunnitelmatyöhön. On kuitenkin tunnistettava, että kuntaorganisaation osuus kunnan alueella syntyvistä päätöistä vaihtelee merkittävästi eri kunnissa ja kuntien ilmastotavoitteita voidaan toteuttaa vain yhdessä asukkaiden, yritysten, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.

Nyt lakiehdotuksesta puuttuvat kuntia koskevat säännökset samoiten kuin muutoksenhakusäännös. Hallitus on teettänyt näistä erilliset selvitykset. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus antaa näitä koskevan hallituksen esityksen marraskuun 2022 loppuun mennessä, ja tästä ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi myöskin lausumaa.

Valiokunta pitää myös välttämättömänä, että valtioneuvosto laatii ohjeistusta ilmastoväittämien ja vapaaehtoisten päästökompensaatioiden käyttöön pelisääntöjen selventämiseksi. Tarpeellisia voivat olla myös vapaaehtoiset rekisterit, jotka tukisivat markkinan kehittymistä ja luotettavuutta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

Hiilimarkkinoita tai hiilipörssiä, joka sisältäisi päästökaupan yksiköihin verrattavissa olevia nieluyksiköitä koskevaa sääntelyä, ei ole tarkoituksenmukaista laatia tässä vaiheessa, mutta selkeät pelisäännöt ovat tarpeen järjestelmän luotettavuuden takaamiseksi ja erityisesti haasteellisiksi todettujen lisäisyyden ja pysyvyyden sekä kaksoislaskennan välttämisen varmistamiseksi. Vapaaehtoisen kompensoinnin kautta tulevilla tuloilla voitaisiin jouduttaa ilmastotoimia esimerkiksi turvepelloilla, käytöstä poistetuilla turvesoilla, metsän kasvun lisäisillä toimilla tai uusilla teknisillä hiilensidonnan keinoilla, jolloin maanviljelijä, metsänomistaja tai teknologiayritys voivat saada ilmastotoimille korvauksen markkinoilta. Tästä valiokunta ehdottaa toista lausumaa hyväksyttäväksi.

Lausumaehdotuksen mukaan: ”eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto käynnistää kulu-
luvan vuoden aikana hallitusohjelman mukaisen pilottihankekokonaisuuden vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden kehittämiseksi sekä luo selkeät pelisäännöt hiilimarkkinoille järjestelmän luotettavuuden ja läpinäkyvyyden takaamiseksi.”

Arvoisa puhemies! Hyvästä ja sinnikkästä yrityksestä huolimatta emme päässeet valiokunnassa aivan yksimieliseen mietintöön tässä asiassa, vaan mietintöön sisältyy kaksi vastalauseetta. [Mauri Peltokangas: Erinomaista vastalauseetta!]

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Kari, viisi minuuttia.

17.01 Ympäristö- ja ilmastoministeri Emma Kari: Arvoisa puhemies! Alkuun haluan lämpimästi kiittää ympäristövaliokuntaa ja valiokunnan puheenjohtaja Sipilää erittäin kat-
tavasta ja ansiokkaasta mietinnöstä. Ilmastolakia on kehitetty jo aiemmin läheisessä yhteistyössä ympäristövaliokunnan kanssa, ja valiokunnan mietinnöillä on ollut suuri rooli esimerkiksi ilmastovuosikertomuksen kehittämisessä. Nyt käsissämme oleva mietintö antaa runsaasti hyviä eväitä lain jatkokehittämiseen.

Arvoisa puhemies! Käsissämme on kiistatta yksi tämän hallituskauden merkittävimmistä lakiesityksistä. Ilmastolaki on Suomen ilmastotyön perusta, ja sen kokonaisuudistus on pysyvimmän jäljen jättävä hallituksen ilmastopäätös.

Tämä politiikan kevät on muodostunut hyvin erilaiseksi kuin mitä moni meistä vielä vuodenvaihteessa odotti. Venäjän järkyttävä hyökkäyssota Ukrainassa on tehnyt turvallisuus- ja ilmastopolitiikan kytkökset näkyviksi. Riippuvuutemme fossiilisista tuontipoltto-
aineista ei ole vain ilmastopoliittinen ongelma vaan myös turvallisuuspoliittinen ongelma. Fossiilisten polttoaineiden käytöstä on pyrittävä eroon niin pian kuin mahdollista niin il-
maston kuin huoltovarmuutemme takia. Uusi ilmastolaki antaa tälle työlle selkeät ra-
mit ja suunnan niin hiilineutraaliustavoitteella kuin lakiin kirjattavilla päästövähennys-
voitteilla vuosille 2030, 2040 ja 2050. Valiokunnan mietintö korostaa osuvasti sitä, että
asettamalla nämä tavoitteet paitsi teemme osamme ilmastomuutoksen hillitsemiseksi
myös parannamme elinkeinoelämän toimintaympäristön ennakoitavuutta ja kestävän kas-
vun edellytyksiä.

Arvoisa puhemies! Valiokunta on nostanut ensimmäiseen lausumaehdotukseensa kaksi
tärkeää ilmastolain jatkokehittämisen kohdetta: muutoksenhaun ja kuntien ilmastovelvoit-
teita koskevat säännökset. Nämä molemmat kohdat ovat parhaillaan valmistelussa ympä-
ristöministeriössä. Hallituksen esitys on tarkoitus lähettää lausunnoille kesällä ja antaa
eduskunnalle valiokunnan lausumaehdotuksen edellyttämällä tavalla marraskuun 2022
loppuun mennessä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

Muutoksenhakua koskevan esityksen tarkoituksena on varmistaa, että oikeussuoja ilmastoasioissa on kunnossa Suomessa. Kuten valiokunta toteaa, osallistumisen näkökulmasta muutoksenhakumahdollisuus tukee koko ilmastolainsäädännön legitimizeettiä. Muutoksenhakua koskevien pykälien pohjana toimii oikeustieteen tohtori Pekka Viher-
vuoren selvitys.

Kuntien ilmastotavoitteiden osalta valmistelussa on esitys, jossa lisätään velvoite kunnille tai alueille laatia omat ilmastosuunnitelmat. Hallitus on myös kevään kehysriihessä varannut rahoitusta kuntien tukemiseksi näiden suunnitelmien laatimisessa. Kunnat ja alueet ovat avainasemassa, kun Suomi pyrkii hiilineutraaliksi, ja monet kunnat ovatkin tässä työssä jo ottaneet etunojan ja itse asiassa kirittäneet valtionkin tavoitteita. Suomalaisista jo lähes kaksi kolmasosaa asuu kunnassa, jolla on valtiota nopeampi hiilineutraaliustavoite. Lähes 80 prosentilla kunnista ei kuitenkaan vielä ole ilmastosuunnitelmaa, ja suunnitelman laatiminen ja toteuttaminen voi tarjota kunnalle myös merkittäviä taloudellisia säästöjä esimerkiksi alentuneina lämmityskustannuksina.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan toinen lausuma koskee vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden pilottihankkeiden käynnistymistä sekä tarvetta luoda selkeät pelisäännöt hiilimarkkinoille. Hiilimarkkinoiden pilottihankkeet ovat parhaillaan valmistelussa maa- ja metsätalousministeriössä, ja ne ovat osa lausunnoilla olevaa maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaa, jonka hallitus tulee antamaan selontekona eduskunnalle vielä myöhemmin tänä vuonna.

Olen erittäin iloinen, että ympäristövaliokunta on nostanut lausunnossaan esille tarpeen luoda myös pelisäännöt hiilensidonnan markkinoille. Toimivat reunaehdot ovat hiilensidontamarkkinoiden uskottavuuden ja tätä kautta toimivuuden tae sekä myös monien alalla toimivien oma toive. Parhaillaan pelisääntöjä kehitetään ministeriöiden välisessä yhteistyössä luotettavuuden, pysyvyyden ja kaksoislaskennan välttämisen takaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Ilmastolaki asettaa ilmastotyön tavoitteet, mutta varsinaiset keinot ja toimet linjataan ilmastosuunnitelmissa, joita eduskunta pääsee käsittelemään seuraavaksi. Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmaa koskeva selonteko on tarkoitus antaa eduskunnalle touko—kesäkuun vaihteessa. Uusi maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma on parhaillaan lausunnoilla, ja ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelma on aikataulutettu vuoden loppuun. Parhaillaan lausunnoilla on myös ilmastolain ulkopuolella oleva ilmasto- ja energias strategia.

Arvoisa puhemies! Ilmastotyö ei ole pikamatka vaan kestävyyslaji. Siksi työlle tarvitaan myös tulevaisuuteen katsovat tavoitteet, joita tämä lakiuudistus tarjoaa. Nämä tavoitteet ovat tärkeä rakennuspalikka, kun yhdessä rakennamme omavaraisempaa, kriisinkestävämpää ja puhtaampaa tulevaisuutta Suomelle.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivelä.

17.07 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva ilmastolaki on selkeä parannus voimassa olevaan lakiin verrattuna. Päästövähennystavoitteita on vahvennettu ja päästövähennyspolkua on rakennettu yksityiskohtaisemmaksi. Tämän lisäksi erityisen tärkeää on, että maankäyttösektori ja ilmastosuunnitelmat on lisätty lakiin. Myös ilmastopaneelin roolia on vahvistettu, ja Suomen päästövähennystavoitteita sekä päästövähennystoimia tarkistetaan ilmastotieteen mukaisesti jatkossa. Nämä kaikki ovat tarpeellisia, hienoja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

kirjauksia, joihin olen itsekkin tyytyväinen. Olen tyytyväinen myös oman valiokuntani, ympäristövaliokunnan, kattavaan mietintöön ja eteenpäin katsoviin lausumiin.

Parannettavaakin kuitenkin jää, ensinnäkin tavoitetaso kanssa. Suomi voisi korjata omaa päästövähennyspolkuaan vielä tiukemmaksi ja vähentää päästöjään nopeammassa aikataulussa. Se olisi oikeudenmukaista, sillä Suomella on sekä varaa päästövähennyksiin että historiallinen vastuu toteuttaa ne pikaisesti.

Toisekseen parannettavaa jää hiilinielujen turvaamisen kanssa. Suomen hiilinielua kylä vahvistetaan, mutta toteutus jää markkinoiden varaan. Tämä seikka tulee varmasti jatkossa eteemme, ja toivon, että silloin pystymme säätämään tavoitteellisesta hiilinielun kasvattamisesta.

Kolmanneksi tarvitsemme jatkossa kokonaisvaltaisemman ymmärryksen lajikadon ja luonnon monimuotoisuuden hupenemisen yhteyksistä ilmastokriisiin. Ekokriisi on kokonaisuus, jonka keskiössä on planeetan rajoista piittaamaton globaali talousjärjestelmä ja nykymuotoinen teollistunut yhteiskuntamalli. Luonnon resursseja sekä luonnontilaista maa- ja merialaa otetaan ihmisen käyttöön piittaamatta siitä, että kummatkin ovat rajallisia resursseja. Lisäksi ihminen on yhtenä lajina perustavanlaatuisesti riippuvainen muusta luonnosta, eikä luontoalaa voi elinympäristöjä ja ekosysteemejä rikkomatta ottaa teolliseen tai urbaaniin käyttöön. Teollinen toiminta taas usein tarkoittaa massiivisia kasvihuonekaasupäästöjä. Ilmaston kuumeneminen, lajikato ja luonnonvarojen hupeneminen ovat siis saman ilmiön eri seurauksia. Ymmärryksen ekokriisin kokonaisvaltaisuudesta on parannettava, jotta osaamme yhteiskuntana muuttaa toimintatapojamme riittävän nopeasti ja riittävän kattavasti, jotta vältymme ympäristön ja sitä kautta myös yhteiskuntien jatkuvasti pahenevalta kriisiytymiseltä tulevaisuudessa. Kyse on siis elämäntapamme muutoksesta. Tähän täytyy kuulua jatkossa myös teollisen toiminnan ja kulutuksen päästöjen sovittaminen planetaariin rajoihin. Lisäksi tarvitaan vielä lisää suunnitelmallisuutta ja sitä ajatusta, että kyse on koko yhteiskuntaa koskevasta laajamittaisesta urakasta, joka on jo alkanut ja joka kestää seuraavat vuosikymmenet.

Arvoisa puhemies! Odotan mielenkiinnolla myös ilmastolakia täydentäviä hallituksen esityksiä muutoksenhakuoikeudesta ja kuntien ja alueiden ilmastosuunnitelmista. Ne on määrä antaa marraskuussa 22, ja tätä määräaika ajoin itsekkin lausumaan, jotta työ saadaan varmasti tältä osin loppuun tämän hallituskauden aikana. Ilmastotyötä tehdään kaikilla yhteiskunnan tasoilla, ja erittäin suuri osa esimerkiksi kaupunkien infrasta päästövaikutuksiin päätetään kuntatasolla. Kaupunkiympäristö ja ihmisten arjen kehikko määrittävät pitkälle sitä, kuinka vähäpäästöistä elämää ihmisten on mahdollista elää arjessaan. Päästövähennysurakka on suomalaisilla kova, olemmehan luonnonvaroja ylikuluttava yhteiskunta. Sen vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että yhteiskunta tarjoaa vähäpäästöisen arjen mallin ja puitteet elää esimerkiksi liikenteen ja asumisen kannalta kestävästi — elää niin, että kestävyys on aidosti normi eikä jotain, joka vaatii toimimista yleisen normin vastaisesti.

Ja lopuksi haluan vielä nostaa esille ihmisten osallisuuden ilmastopäätöksenteossa. Tässä samassa yhteydessä käsitellään tekemääni toimenpidealoitetta kansalaisraadin perustamisesta ilmastotoimien nopeuttamiseksi ja oikeudenmukaiseksi toteuttamiseksi — puhun tästä vielä erikseen. Nyt annettavassa ilmastolaissa on myös uusi saamelaiden ilmastoneuvosto, jonka tarkoituksena on taata alkuperäiskansan osallisuus päästövähennystoimien suunnittelussa. Lisäksi syksyllä annettavan muutoksenhakupykälän on oltava tarpeeksi vahva, jotta ihmisillä on mahdollisuus lain turvaamin oikeuksin hakea oikeutta viime kädessä tuomioistuimesta, mikäli kulloinenkin hallitus ei ole laissa turvatulla päästövähennys-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

nyspolulla. Ilmaston kuumenemisen hillitsemisen kiireellisyys ei ole kadonnut agendalta. Kysymys on ihmisten, meidän kaikkien, oikeudesta turvallisuuteen ja oikeudesta hyvinvointiin. Siksi on erittäin tärkeää, että tätä oikeutta turvaa vahva ilmastolaki. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Turtiainen.

17.13 Ano Turtiainen vkk: Arvoisa puhemies! Nyt tässä ilmastolakiesityksen yhteydessä käsittelemme siis samalla noin puoli vuotta sitten tekemääni toimenpidealoitetta. Esitin tuossa aloitteessa, että ilmastolain uudistuksen yhteydessä lain määritelmä ilmastonmuutoksesta korjataan luonnontieteissä käytettävään muotoon eli käsittämään myös maapallon luonnolliset ilmastonmuutokset.

Hyvät kollegat, en tiedä, miltä teistä tällä hetkellä tuntuu, mutta minun mielestäni me olemme munanneet jo niin pahasti, että kaikki täällä nyt käsiteltävät asiat ovat toisarvoisia. Siis ihan kaikki, myös tämä oma toimenpidealoitteeni. Kollega Häkkänen ehdotti täällä jokin aika sitten, että keskeyttäisimme kaikkien muiden asioiden käsittelyn paitsi Nato-asian käsittelyn. Ihan hyvä ehdotus. Mutta myös tuo Nato-asia pitäisi keskeyttää, koska nimenomaan sillä me hankimme tälle maalle ja kansallemme lisää ongelmia.

Jokin aika sitten vaadin täällä pandemiaan liittyvien rokotteiden tutkimista, mutta kuukaan ei korvaansa lotkauttanut. En tiedä, liittyvätkö kyseiset rokotteet parhaillaan käsillä olevaan ylikuolleisuuteen, mutta onhan, hyvät kollegat, ylikuolleisuudella kuitenkin positiivinen vaikutus monen teidän huoleen ilmaston pelastamisesta. Nimittäin harvempi kuollut syö enää punaista lihaa, ajalee dieselautolla tai lämmittelee torppaansa puuta polttamalla.

Olen myös varoittanut teitä Natolla leikkimisellä. Näköjään sekin on mennyt kuuroille korville. Te, jotka ammennatte elämääne voimaa pelkäämällä ilmastoamme, voin kertoa, että pian te näette, kuinka paljon tämän ajan ihminen todellisuudessa kykeneekin pilaaamaan ilmastoa, sillä ilman minkäänlaista siunausta me olemme nyt menossa kovaa vauhtia mukaan Naton sotiin.

Arvoisa puhemies! Vaikka tässä asian käsittelyssä ei voikaan esittää hylkäyksiä, sanon silti suoraan, että sekä tämä ilmastolakiesitys että voimassa oleva ilmastolaki joutaa molemmat hylätä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Elo.

17.16 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Olen todella iloinen, että olemme hyväksymässä ilmastolain uudistusta ja että ympäristövaliokunnassa saimme laajojen kuulemisten pohjalta työstettyä kattavan mietinnön, jonka pohjalta lakia on hyvä lähteä toimeenpanemaan ja kehittämään.

Uudella ilmastolailla määritämme polun Suomen hiilineutraaliuteen vuonna 2035 ja hiilinegatiivisuuteen pian sen jälkeen. Tämän lain myötä paitsi teemme osamme ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi myös parannamme elinkeinoelämän toimintaympäristön ennakoitavuutta ja luomme kestävän kasvun edellytyksiä.

Ukrainan sodan myötä ilmastolain tavoitteet ovat entistäkin ajankohtaisempia. Meidän on viipymättä irtauduttava Venäjältä tuotavasta fossiilienergiasta. Tätä irtautumista edesauttaa se, että olemme jo pidempään rakentaneet energiajärjestelmäämme uusiutuvien ja puhtaiden energialähteiden varaan, mutta tätä työtä on nyt jatkettava entistä määrätietoi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

semmin. Sekä geopolitiittinen tilanne että päästövähennystavoitteiden saavuttaminen edellyttävät nopeaa uusien teknologioiden käyttöönottoa, vaikuttavia tki-panoksia sekä merkittäviä investointeja vihreään siirtymään niin yrityksiltä kuin julkisilta toimijoilta.

Arvoisa puhemies! Suomen kokonaispäästöjen hallitsemiseksi maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman lisääminen ilmastolakiin on merkittävä parannus. Venäjän energiasta irtautuminen sekä puun ja hakkeen tuonnin loppuminen Venäjältä luovat painetta Suomen metsien liialliseen käyttöön ja hiilinielujen kokoon. Siksi on tärkeää, että hiilinielujen kehitystä seurataan ja että maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman ajantasaisuutta sekä esitettyjen toimien riittävyyttä arvioidaan vuosittain. Ja ennen kaikkea meidän on vauhditettava polttoon perustumattomien energiaratkaisujen kehittämistä ja käyttöönottoa.

Ympäristövaliokunnan asiantuntijakuulemisissa nousi esiin tarve asettaa maankäyttösektorin hiilinieluille määrällinen tavoite. Pidän tätä tärkeänä seuraavan vaiheen kehityskohteena, jotta suunnitelman ohjaavuutta voidaan edelleen vahvistaa.

Ilmastonmuutoksen torjuminen on elimellisesti kytköksissä luontokadon ratkaisemiseen. Tämä liittyy erityisesti maankäytön muutoksiin ja runsaaseen biomassojen käyttöön. Luontopaneeli onkin tähdentänyt, että ilmastotoimia tehtäessä on aina arvioitava, etteivät ne vaaranna luonnon monimuotoisuutta. Kannatan myös luontopaneelin ehdotusta ilmastotoimien luontovaikutusten arvioinnista.

Niin ilmastonmuutoksen kuin luontokadonkin juurisyynä on luonnonvarojen liiakkulutus. Tällä kaudella olemme asettaneet ensimmäistä kertaa luonnonvarojen kulutuksen vähentämiseksi määrälliset tavoitteet. Ympäristöministerin johdolla onkin solmittu sopimus vähähiilisestä kiertotaloudesta, johon toimialojen, yritysten sekä kuntien ja alueiden toivotaan liittyvän omilla sitoumuksillaan. Myös EU:ssa valmistellaan useita kiertotalouteen liittyviä aloitteita, joissa Suomen kannattaa olla aloitteellinen.

Kun tarkastellaan Suomen päästöjä, ei pidä unohtaa kulutusperäisiä päästöjä, joihin sisältyvät tavaroiden ja palveluiden tuottamisesta kotimaassa syntyvien päästöjen lisäksi tuontituotteiden ja tuotantoketjujen päästöt ulkomailla. Kulutusperäisten päästöjen mittaamiseen on kehitteillä työkaluja, ja Suomen kannattaa olla tässäkin työssä aktiivisesti mukana.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että ilmastovuosikertomusta on kehitetty ympäristövaliokunnan ja eduskunnan päätösten mukaisesti laajemmaksi kokonaisuudeksi, jotta se tarjoaa päättäjille ja kansalaisille paremmat mahdollisuudet osallistua ilmastopoliittiseen keskusteluun. Pidän myös tärkeänä, että tällä ilmastolailla halutaan vahvistaa kansalaisten osallistumisoikeuksia ja -mahdollisuuksia. Esimerkiksi edustaja Kivelän mainitsemia kansalaisraateja voidaan hyödyntää, vaikka ne eivät nyt tässä laissa olekaan erikseen mainittuja. Erityisesti lasten ja nuorten osallistumisoikeuksien vahvistaminen on tärkeää, koska heidän sukupolvensa joutuu elämään ilmastonmuutoksen vaikutusten kanssa. Myös saamelaiden ilmastoneuvoston perustaminen on tärkeä parannus.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean myös, että tästä laista vielä puuttumaan jääneet kaksi osa-aluetta, kuntien ilmastotyö ja muutoksenhaku, kuten tässä jo ollaan kuultu, ovat valmistelussa, ja molemmat on tärkeää tuoda päätöksentekoon viipymättä, kuten lausumassakin edellyitimme, ja ministeri tämän vielä vahvisti. Kunnilla on tärkeä rooli Suomen päästöjen vähentämisessä, ja on tärkeää, että kunnillekin tulee velvoite laatia oma ilmastosuunnitelma. Osallistumisen näkökulmasta on tärkeää, että ilmastolain mukaisista päätöksistä voi tarvittaessa myös valittaa. Ja tästäkin, kuten kuulumme, on olemassa selvitys, jonka perusteella nämä säännökset on mahdollista valmistella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

Arvoisa puhemies! Kun saamme vielä päätökset näistä täydennyksistä vietyä maaliin, on koossa vaikuttava paketti Suomen ilmastopolitiikan toimeenpanemiseksi ja tehostamiseksi. [Eduskunnasta: Hyvä puhe!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Peltokangas. [Juha Sipilä: Seuraavakin on hyvä puhe!]

17.21 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle jo etukäteen kehitusta puheesta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi ilmastolaki, joka kumoaisi aiemman ilmastolain. Sen tavoitteena on vahvistaa sääntelyn ohjausvaikutusta ja säätää uusista ilmastotavoitteista. Vuoden 2035 ylikunnianhimoinen hiilineutraalisuustavoite ei riitä hallitukselle, vaan esityksessä säädetään lisää päästövähennystavoitteita, myös eteenpäin vuosille 2040—2050. Nälkä ilmeisesti kasvaa syödessä.

Miksi emme voi edetä muun Euroopan kanssa samaan aikaan eli asettaa hiilineutraalisuustavoitetta vuodelle 2050? Ilmasto ei siitä kärsisi, mutta suomalaiselle se olisi huomattavasti kohtuullisempaa paitsi elämisen kustannusten myös teollisuuden ja työpaikkojen näkökulmasta. Nyt annamme muiden maiden teollisuudelle kilpailuetua ja pahimmassa tapauksessa aiheutamme hiilivuotoa sellaisiin maihin, jotka eivät välitä ympäristöstä lainkaan. Kokonaisvaikutus ilmastolle saattaa kääntyä jopa miinuspuolelle.

Arvoisa puhemies! On aivan selvää, että suomalainen veronmaksaja saa maksaa ilmastotavoitteita kalliisti. Jopa esityksessä itsessään kerrotaan, että näiden tavoitteiden saavuttaminen tuo kuluttajille ja yrityksille lisäkustannuksia. Tällaisessa politiikassa ei ole mielestäni järjen häivää. Tiedetään etukäteen, että tehdään vahingollista politiikkaa, mutta tehdään silti.

Kysynkin hallitukselta: milloin olette repineet tarpeeksi rahaa suomalaisten selkänahasta? Jo nyt energian hinta on Suomessa aivan kestäättömällä tasolla, eikä hallitukselta näy nopeita toimia veronmaksajan taakan helpottamiseksi. Sen sijaan italialaiset saavat teettää energiaremonttinsa osaltaan myös suomalaisen veronmaksajan piikkiin. Jopa Italian ilmastotavoitteet ovat Suomen kansaa korkeampi prioriteetti nykyiselle hallitukselle.

Ilmastotavoitteiden nimissä hallitus on tällä kaudella ajanut alas turpeenpolton, joka on paitsi tosiasiassa uusiutuva luonnonvara myös tärkeä huoltovarmuuden ja energiaomavaraisuuden takia — puhumattakaan turpeennoston alasajon erittäin haitallisista vaikutuksista Suomen maaseudun elinvoimaan ja yrittämiseen. Huoltovarmuuden tärkeä rooli pitäisi olla hallituksellekin nyt täysin selvä, kun Euroopassa tapahtuu, mitä tapahtuu. Edes näin vakava kriisi ei ilmeisesti aiheuta mitään ilmastotavoitteiden uudelleenarvioimisen tarvetta hallituksessa.

Arvoisa puhemies! Koska politiikkatoimet ovat epäonnistuneet täysin, suomalaiset lämpöyhtiöt ovat korvanneet turpeenpoltoa venäläisellä hakkeella ja purulla. Onko niiden polttaminen ja kuljettaminen Suomeen hallituksen mielestä jokin ilmastoteko? Maailman kunnianhimoisimmat tavoitteenne ovat lopulta kuormittaneet ympäristöä lisää. Mitä te tarjoatte tilalle seuraavaksi, kun venäläisestä tuontihakkeesta ja fossiilienergiasta pyritään ja toivottavasti päästään pikaisesti eroon? Vihreät ovat vastustaneet ydinvoimaa erittäin hanaakasti vuosien varrella; nyt näemme, miten vastuutonta ja lyhytnäköistä ilmastopolitiikkaa on tosiasiassa tehty. Miten aiotte tuottaa sähköä visioimaanne yhteiskuntaan? Näin ei voi jatkua. En voi kannattaa uutta ilmastolakia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

Huoltovarmuus on se, mistä meidän kaikkien tulee olla, totta kai, tällä hetkellä huolisamme. [Juha Sipilä: Se on totta!] Perussuomalaiset ovat olleet huoltovarmuudesta huolissaan aina. Hyvinä esimerkkinä esimerkiksi ympäristövaliokunnan perussuomalainen ryhmä teki 11. helmikuuta vuonna 20 — eli viime vuonna — toimenpideohjeen turpeen veronkorotuksen välittömästä purkamisesta ja turpeen julistamisesta uusiutuvaksi luonnonvaraksi. Tämä kertoo siitä vastuullisesta politiikanteosta, mitä perussuomalaiset tekevät.

Hallitus ei ole tarttunut, vaikka työkaluja on annettu. Mikä on lopputulos? Yritykset romuttivat omaisuuttaan, kun sitä nyt tarvittaisiin kipeimmin. Nyt on myönnettävä, arvoisa hallitus: te olette epäonnistuneet. Lusikka kauniiseen käteen ja perussuomalaista ilmasto-politiikkaa, maalaisjärkeä mukaan, ja lähdetään yhdessä tekemään tästä Suomesta parempi paikka.

Valiokunnassa perussuomalaiset jättivät vastalauseen ja lakiehdotuksen hylkäämisehdotuksen. — Kiitoksia. [Juha Sipilä: Kyllä siinä oli tärkeitä näkökulmia!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

17.26 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tässä ilmastolaissa on sellainen aivan selkeä ja lähtökohtainen valuvika, että nämä Suomen ilmastotavoitteet on asetettu 15 vuotta aikaisemmaksi kuin kilpailijamaillamme Euroopassa, siis näillä läntisillä teollisuusmailla, jotka jo valmiiksi sijaitsevat logistisesti meitä paljon edullisemmissa olosuhteissa ja sijainneissa, joissa on paljon suurempi väestötiheys, paljon pienemmät lämpötilan vaihtelut — nämä maat pyrkivät paljon meitä hitaammin hiilineutraaleiksi. Tämä on kannaltamme täysin käsittämätöntä toimintaa.

Vaikka olettaisimme, että ilmastomuutos on totta siinä muodossa ja sellaisena kuin hallitus haluaa väittää, niin silti näin tiukoissa toimissa Suomelta yksipuolisesti ei olisi kerta kaikkiaan mitään järkeä. Mitä mieltä näin pienen osan ilmastopäästöistä tuottavalla maalla olisi tuhota oman teollisuutemme ja elintasomme, elämisemme edellytyksiä yksipuolisesti ja ulosliputtaa teollisuutemme vähemmän ilmastosta välittäviin maihin? Ei siinä enenkään olisi ollut mitään järkeä, ja nyt, kun olemme syvässä kriisin tilassa, meidän täytyy ymmärtää, missä tilanteessa me olemme. Sanon, että jos vuoden kuluttua olemme tässä ja meidän suurin ongelmamme olisi se, että polttoaineen hinta ainoastaan kaksinkertaistui, niin meillä on mennyt todella hyvin tämä viime talvi vuoden kuluttua tässä tilanteessa ollessamme.

Jo ennen kriisiä ja sotaa nämä tavoitteet olivat järjettömiä. Ne olivat oman jalan sahaamista. Nyt erityisesti tulee turhautunut tunne, kun ihmettelen, eivätkö ketkään muut kuin perussuomalaiset tässä salissa ymmärrä, miten vakavassa tilanteessa me olemme erityisesti tämän kriisin myötä. Meidän pitäisi tinkiä jo viimeistään tässä vaiheessa näistä täysin ylimitotetuista ilmastotavoitteistamme ja katsoa tulevaisuutta siitä näkökulmasta, että selviämme nyt vaikka ensin ensi talvesta ja mietimme sitten näitä asioita uudestaan.

Tästä valiokunnan mietinnöstä tulee mieleeni kysyä, miksi tätä huoltovarmuutta ei sinne voitu kirjata. Se oli kokoomuksen eriävässä mielipiteessä, että huoltovarmuus kirjattaisiin. Miksi valiokunta ei voinut yksimielisesti kirjata sinne edes sitä huoltovarmuutta? Tämä on aivan käsittämätöntä.

Toisena kysymyksenä: miksi ydinvoima on mainittu ainoastaan Fennovoiman kariutumisen sivulauseessa? On aivan selvää, että jos edelleen lähdemme siitä olettamuksesta, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

ilmastonmuutos on totta siinä muodossa kuin hallitus haluaa esittää, meillä ei ole mitään muuta realistista mahdollisuutta tuottaa jatkossa maassamme energiaa, sähköä, kuin ydinvoima. Suomessa ei aina tuule, Suomessa ei aina paista aurinko. Ydinvoima on meidän ainoa mahdollisuutemme tuottaa hiilineutraalia sähköä Suomessa. [Mai Kivelä pyytää vastauspuheenvuoroa] Jos tämän asian vääntää yksinkertaiseen muotoon, niin näin se tulee menemään. Meidän on rakennettava lisää suuria ydinvoimaloita, meidän on rakennettava lisää pieniä ydinvoimaloita. Miksi tätä ydinvoimaa ei olla voitu huomioida paremmin tässä selvityksessä? Ja miksi turvetta ei nyt lähdetä määrittelemään uusiutuvaksi energianlähteeksi, miksei turvetta oteta uudelleen tehokkaammin käyttöön?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Taimela.

17.29 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Tämä ilmastolaki, joka on meillä nyt keskustelussa, on mielestäni tärkeä ja tarpeellinen uudistus. Kunnianhimoa tarvitaan lisää, ja tämä kokonaisuus niputtaa myös yhteen ne tavoitteet, joita olemme jo itsellemme aiemmin asettaneet.

Haluan aivan tähän alkuun todeta sen, että niin me ympäristövaliokunnassa kuin talousvaliokuntakin olemme korostaneet, että ilmastotoimien talousvaikutusten arvioinneissa ei ole riittävällä tavoin otettu huomioon toimien innovaatio- ja vientipotentiaalia ja dynaamista vaikutusta myös meidän kilpailukyvyille. Molemmat valiokunnat ovat tämän ottaneet lausunnoissaan huomioon. Ilmastotoimet tuovat myös työtä korkean osaamisemme ja innovaatioiden kautta. Tästä puhutaan aivan liian vähän. Suomalaisen teollisuuden edelläkävijyys puhtaiden ja vähäpäästöisten ratkaisujen alalla voi muodostaa merkittävän kilpailuedun. Yritykselle tärkeää on investointiturva eli meidän politiikkojen ja politiikkaohjelmien suunnitelmallisuus ja pitkäjänteisyys.

Mikä on tärkeää käytännön elämän ja tavoitteiden toteutumisen näkökulmasta, liittyy tietysti täälläkin mainittuihin kuntiin ja kuntien ja alueiden tekemään ilmastotyöhön. Tästä syystä myös ilmastolakia täydennetään jo tulevana syksynä. Täytyy muistaa, että monet kunnat tekevät jo nyt hyvää työtä ilmastotoimien ja ilmastomuutokseen sopeutumisen alalla, elikkä kaikkia kuntia ei todellakaan voi syyllistää tekemättömyydestä, mutta noin sadalta kunnalta puuttui vielä viime vuoden keväällä ilmastotavoite, ja heitä pitää tässä omalla tavallaan myös paimentaa ja tukea sitten valtion toimenpitein.

Meidän pitää muistaa, että Suomi on osana Euroopan unionia sitoutunut Pariisin ilmastopöytäkirjaan. Tämä tavoite edellyttää pitkän aikavälin ilmastotoimien rakentamista siten, että EU:n hiilineutraalisuus saavutetaan sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla ennen vuotta 2050.

Ilmastolakia käsitellään ajassa, jossa Venäjän energiasta irtautuminen ja vihreän siirtymän vauhdittaminen ovat jo nostaneet merkittävästi energian hintaa. Mutta mitä tässä keskustelussa pitää muistaa? Tässä keskustelussa pitää muistaa, että syynä on akuutti tilanne, johon ilmastopolitiikalla ei ole ollut vaikutusta. Realismia on se, että pidemmällä aikavälillä fossiilisen energian käyttö kallistuu ja vastaavasti korvaavat vähäpäästöiset vaihtoehdot tulevat halpenemaan.

Arvoisa herra puhemies! Erilaisten ilmastotoimien hyväksyttävyyttä laajasti vaatii tarkkaa seurantaa ja tekoja myös siihen, että tulotasoista riippumatta kaikilla on myös mahdollisuus ilmastoystävälliseen elämäntapaan. Tässä meillä poliitikoilla on myös valintojen paikkoja ja oma roolimme.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Norrback.

17.33 **Anders Norrback r:** Kiitos, arvoisa puhemies! Ilmastolaki on hyvä, varsinkin kun mietimme uusiutuvaa energiaa ja kotimaan energiantuotantoa. Niin kuin maa- ja metsätalousvaliokunta korosti lausunnossa, haluan minä myös korostaa huoltovarmuuden merkitystä. Sitä tulisi vaalia kaikessa.

Ärade talman! Som med all klimatpolitik utlyser jag alltid sunt bondförnuft, och sunt bondförnuft är att gå i framkant när det gäller framtidens samhälle, och alla vet vi att framtidens samhälle är fossilfritt. Därför är det bra att vi har en ambitiös och framåtsträvande klimatpolitik. Den hjälper oss att snabbare komma bort från den fossila energin som ju har blivit aktuell på ett helt annat sätt när vi vet att en stor del av den har kommit från ryskt håll till oss. Men vi får aldrig glömma bort försörjningsberedskapen. Den måste alltid tryggas på alla sätt, oberoende av vilka förhållanden vi lever i. — Tack.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Talvitie.

17.34 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! Olemme tämän vuosikymmenen osalta erityisen tärkeän asian äärellä. Viitoitamme sitä polkua ja niitä ohjausvaikutuksia, joilla Suomi saavuttaa hiilineutraaliuden vuoteen 2035 mennessä. Käsitellyssä on siis ehdotus uudesta ilmastolaista, joka samalla kumoaa nykyisen ilmastolain. Ehdotetussa laissa säädettäisiin myös uusista ilmastotavoitteista. Vuoden 2035 hiilineutraalisuustavoitteiden lisäksi asetetaan päästövähennystavoitteet vuosille 2030 ja 2040. Samalla ilmastolain suunnittelujärjestelmä laajennetaan koskemaan myös maankäyttösektoria.

Ilmastolain tavoitteet ovat hyviä ja laajasti jaettuja ja kannatettavia. Jotta toteutuksesta tulee vähintään yhtä hyvä, on meidän syytä muistaa, että tarvitsemme panostuksia tutkimukseen ja erityisesti yhteistyöhön tiede- ja tutkimustahojen, elinkeinoelämän ja viranomaistahojen — mukaan lukien kunnat ja kaupungit — kanssa ja sitä yhteistyötä on tiivistettävä. Vaikka olemme linjanneet, että tki-panostukset tulevat nousemaan neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta, suurin ja yksi helpoiten ohitettava este tällä polulla on se, että tätä yhteistyötä nimenomaan lisätään.

Nyt kun uuden ilmastolain mukaan myöskin maankäyttösektori tulee ilmastolain piiriin, niin tämä tutkimus- ja yhteistyö elinkeinoelämän osalta on myös tämän sektorin osalta tärkeä. Suomi pienenä maana elää viennistä ja Suomen mahdollisuudet ympäristöasioissa ovat nimenomaan siinä, miten suomalaiset yritykset pystyvät ilmasto-osaamistaan tuotteistamaan, kaupallistamaan vienniksi, palveluiksi, tuotteiksi ja innovaatioiksi. Vaikka me tärkeään tavoitteeseen 2035 kansakuntana ja maana pääsemme, se ei yksistään ratkaise ilmastoasioita.

Täällä ilmastolaissa säädetään myös ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmästä, johon kuuluvat pitkän aikavälin suunnitelma, keskipitkän aikavälin suunnitelma sekä ilmastomuutokseen sopeutumista koskeva suunnitelma. Järjestelmää laajennetaan siten, että jatkossa ilmastolaissa on myöskin ilmastosuunnitelman valmistelu- ja sisältövaatimuksia ja suunnitelmia koskevaa sääntelyä ja tehtäisiin myös muita täsmennyksiä.

Ilmastolain mukaisen ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmän tavoitteet tai määritykset, jotka tässä lain 8 §:ssä ovat seuraavanlaisia. ”Ilmastomuutoksen hillitsemistä ja siihen sopeutumista koskevat tavoitteet ja toimet on asetettava ilmastopolitiikan suunnitel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

missa ajantasaisen tieteellisen tiedon perusteella siten, että otetaan huomioon ilmastomuutoksen eteneminen, sen todennäköiset myönteiset ja kielteiset vaatimukset, siihen liittyvät vaarat ja riskit sekä mahdollisuudet onnettomuuksien estämiseen ja niiden haitallisten vaikutusten rajoittamiseen.” Vaateissa ja suunnitelmissa on otettava lisäksi huomioon muun muassa kansallisessa kasvihuonepäästöjen inventaariojärjestelmässä ja kansallisessa politiikkatoimien raportointijärjestelmässä tuotetut tiedot, arviot kansainvälisen ja Euroopan unionin ilmastopolitiikan kehityksestä, ympäristölliset, taloudelliset ja sosiaaliset tekijät kestävä kehityksen periaatteen mukaisesti, ilmastomuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista koskevien toimien kustannustehokkuus, lisäksi kasvihuonekaasujen vähentämistä, nielujen vahvistamista sekä ilmastomuutokseen sopeutumista koskevan teknologian taso ja kehitys sekä yhteensovittaminen tarvittavilta osin energia- ja liikennepolitiikan suunnittelun kanssa ja vaikutukset kotimaiseen ruokaturvaan ja luonnon monimuotoisuuteen — ja tähän kohtaan kokoomuksen valiokuntaryhmä esitti, että olisimme vielä lisänneet tämän huoltovarmuuden, ja huoltovarmuuden erityisesti nyt siitä näkökulmasta, että Venäjän ja Ukrainan tilanteen vaikutuksista Suomen huoltovarmuuteen ja energiamurrokseen tarvittaisiin laadittavat tilannekatsaukset ja joiden pohjalta myös vaikuttavampia ja kustannustehokkaampia sekä myös kokonaisturvallisuutta vahvistavia ilmastotoimia voitaisiin arvioida. Tämän vuoksi meillä oli vastalause, vaikkakin asia on yhteinen ja tärkeä, ja vaikka vastalauseen jätimme, niin vastalauseen sisältö oli tosiaan ainoastaan tämä huoltovarmuuden lisääminen ja sitten kaksi lausumaehdotusta, jotka tuomme myöhemmin käsittelyssä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Malm.

17.39 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Olemme paljon puhuneet tässä salissa konkreettisista ilmastotoimista. Nyt meillä on käsittelyssä ilmastolaki, jonka tavoitteena on varmistaa, että Suomi todella saavuttaa hiilineutraalisuuden hallitusohjelman mukaisesti vuoteen 2035 mennessä. On hienoa, että lakiesitys ottaa huomioon välitavoitteet, joita tarvitsemme päästötavoitteiden saavuttamiseksi. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi meidän on yhteensovitettava myös täällä mainittujen kuntien ja alueiden ilmastotyö aktiivisemmin osaksi valtakunnallisia ilmastotavoitteita.

Nyt on entistäkin tärkeämpää, että Suomi siirtyy mitä pikimmiten pois fossiilisista polttoaineista ja kiihdyttää vihreää siirtymää. Irtautumalla fossiilisista paitsi lopetamme Venäjän raan hyökkäyssodan tukemisen, luomme myös omavaraista energiapolitiikkaa. Uudella ilmastolailla ohjaamme ympäristöpolitiikkaa oikeaan suuntaan. Ilmasto ei ole enää pelkästään kestävyyskysymys vaan myös turvallisuuskysymys. Tekemällä merkittäviä panostuksia uusien teknologioiden tutkimuskehitykseen ja käyttöönottoon sekä vähentämällä riippuvuutta fossiilisista energiamuodoista turvaamme Suomen turvallisuuden tilanteissa, joissa sitä yritetään ulkopuolelta horjuttaa. Koska emme kuitenkaan voi vielä täysin arvioida Ukrainan sodan lopullisia vaikutuksia, tulee ilmastolain täydennys syksyllä tarpeeseen yhdessä Suomen huoltovarmuuskokonaisuutta tarkastellen.

Vauhdittamalla vihreää siirtymää luomme työpaikkoja, kasvua sekä kestävyyttä. Suomalainen teollisuus on jo pitkään panostanut vähäpäästöisten ratkaisujen löytymiseen. Toisin kuin jotkut antavat ymmärtää, panostaminen uusiutuviin energiamuotoihin ei ole askel taaksepäin vaan antaa Suomelle kilpailuetua koko Euroopan irrottautuessa fossiilisesta energiamuodosta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

Arvoisa puhemies! Energian hinnannousu ei ole jäänyt näkymättä suomalaisissa kotitalouksissa, ja meille sosiaalidemokraateille on erityisen tärkeää, että ilmastotoimet tehdään oikeudenmukaisesti ja niin, että ilmastotoimien vaikutukset eivät näy eniten pienituloisten kukkarossa. Osana kaikkea ilmastolainsäädäntöä tulee huomioida sosiaalinen, taloudellinen ja ekologinen kestävyys. Ilmastolain tulee toimia ohjaavana lainsäädäntönä ilmastopolitiikalle niin, että ulkopuoliset energian hintapiikit eivät jatkossa aiheuta samanlaista ahdinkoa suomalaisille.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sipilä.

17.42 **Juha Sipilä kesk:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia tähänastisesta keskustelusta. Täällä on noussut esille tämä huoltovarmuusnäkökulma, ja totean, että valiokunta kyllä ottaa tähän hyvin painokkaasti mietinnössään kantaa. Sivulla yhdeksän on kappaleen verran tätä käsitelty, ja toteamme esimerkiksi näin: ”Valiokunta katsoo, että huoltovarmuusperusteen tulee olla huomioon otettavissa myös samalla tavoin kuin hallituksen esityksessä perustellaan kustannustehokkuusperiaatteesta voitavan tarvittaessa poiketa, jos esimerkiksi on tarpeen ottaa huomioon ilmastotoimien tulonjakovaikutukset tai toimien yleinen hyväksyttävyys jollakin sektorilla.”

Sitten tässä salissa on myös arvosteltu paljon satsauksia vihreään siirtymään, uusiutuvaan energiaan. Mielestäni, tai voisi ehkä sanoa sillä tavalla, tässä hetkessä harmittaa, että näihin ei olla satsattu enemmän ja aikaisemmin. Jos olisimme ne satsaukset osanneet tehdä aiemmin, niin ehkä tuolla Vaasassa Westenergy tekisi jo tänä päivänä jätteenpolttolaitoksen yhteydessä hiilidioksidin talteenoton ja merituulivoimalassa sitten sähköä elektrolyysiin, jossa hajotetaan vettä vedyksi ja hapeksi, ja tästä yhdistämällä nämä kaksi komponenttia saadaan metaania ja sitä edelleen jatkojalostettua polttoöljyä. Tällainen laitos on muutaman vuoden päästä valmistumassa ja tekee miljoona litraa polttoöljyä vuodessa.

Samoin Neste suunnittelee vastaavatyypistä laitosta tuonne Porvoon jalostamon yhteyteen, jossa lopputuloksena on huomattavasti suuremmat määrät synteettistä polttoainetta ja samalla koko Suomen mittakaavassakin merkittävä päästöjen vähennys. Puhutaan neljästä miljoonasta tonnista päästöjen vähennystä.

Eli näitä toimia meidän pitää kaikin tavoin jouduttaa, että pääsemme irti fossiilisista polttoaineista, ja tämä ei millään tavalla ole vastakkain aseteltavissa tämän Venäjän fossiilisista polttoaineista irtautumisen kanssa. Näitä toimia pitää vain nyt kaikin keinoin vauhdittaa ja sillä tavalla tehdä meidät fossiilisista polttoaineista riippumattomaksi ja ehkä jonakin päivänä jopa energiaomavaraiseksi myöskin nestemäisistä polttoaineista. Tämä on Suomelle pikemminkin suuri mahdollisuus kuin uhkakuva, mitä täällä tässä salissa monesti maalaillaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivelä.

17.44 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Otan nyt erillisen puheenvuoron sen takia, että tässä samassa yhteydessä tosiaan käsitellään tätä tekemääni toimenpideoitetta kansalaisraadin perustamisesta ilmastotoimien nopeuttamiseksi ja oikeudenmukaiseksi toteuttamiseksi.

Ajattelen, että on sekä tärkeää että hyödyllistä että kansalaisten osallistumisoikeuksia kunnioittavaa, että kansalaisetkin voisivat osallistua mahdollisimman tiiviisti ilmastotyö-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

hön ja saada oikeuden esittää päästövähennyskohteita. Näin nämä toimet myös voivat kohdentua oikeudenmukaisesti ja kansalaisten oikeustajua kunnioittaen sekä erilaisten ihmisten yhteiskunnallista osallisuutta lisäten, ja tätä tarkoitusta varten tällaisen virallisen kansalaisraadoin tai kansalaisfoorumien perustaminen olisi hyvin perusteltua.

Kansalaisraatien yksi perustelu on myös se, että niillä voidaan löytää konsensusta yllivaalikautisiin ongelmiin ja sellaisia kestäviä ratkaisuja, kun niiden osallistajat eivät ole kiinni tässä päivänpolitiikassa tai kiinni vaalikausissa. Esimerkiksi Ranskassa, Briteissä, Irlannissa, Kanadassa, Australiassa ja Puolassa on jo omat kansalaisraatinsa.

Nyt ympäristövaliokunta on kirjannut tähän vastaukseksi, että kansalaisraadista säätämistä on nyt selvitetty tämän ilmastolain valmistelun yhteydessä ja todettu, että sitä voidaan käyttää osallistamisen välineenä myös ilman laintasoista säännöstä, ja näin myös tässä lainvalmistelussa tehtiin. Tämä on toki totta, mutta haluaisin samalla muistuttaa tässä yhteydessä, että esimerkiksi viime syksynä me Euroopan neuvostossa käsitelimme erittäin hyvää raporttia kansalaisraatien käyttämisestä erityisesti ilmastopolitiikassa, ja siellä Euroopan neuvostossa tämä raportti suosituksineen sai erittäin vahvan tuen, itse asiassa yleiskokouksen yksimielisen tuen. Siellä oli erittäin hyvää keskustelua ja esimerkkejä muiden maiden kansanedustajien toimesta siitä, kuinka toimivia nämä kansalaisraadit voivat olla ja kuinka itse asiassa se ennakkoluulo, että niiden kautta olisi vaikeampi päästä konsensukseen ilmastotoimista, on itse asiassa väärä.

Sen takia itse toivoisinkin, että tätä kansalaisraatia ja tätä konseptia voitaisiin Suomessa kehittää ja käyttää edelleen yhä systemaattisemmin ja sitten toivottavasti vielä vakiinnuttaa meidän poliittiseen systeemiin, koska kuitenkin myös ilmastotoimissa demokratia ja ihmisten osallistuminen on itseisarvo. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Talvitie.

17.48 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Toin aiemmassa puheenvuorossani esiin sitä, miten kannatettava ilmastolaki on ja ne tavoitteet, mihin tämä laki meitä viitoittaa, mutta muutama asia vielä huoltovarmuuteen liittyvistä energia-asioista.

Sitä ennen kuitenkin kiitos valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Sipilälle äskeisestä puheenvuorosta kuten myöskin koko valiokunnan johtamisesta ja viitoittamisesta sillä tiellä, millä tällä hetkellä olemme. En voisi olla enempää samaa mieltä siitä, että on tärkeää, että vihdoinkin tällä vuosikymmenellä yritykset panostavat sillä intensiteetillä, millä panostavat, vihreään siirtymään ja energiatehokkuuteen ja moniin niihin liittyviin asioihin. Varmasti meillä olisi ollut mahdollisuuksia aikaisemminkin, mutta nyt on hyvä, että suurin osa asioista menee samaan suuntaan, kuten esimerkiksi hiilipörssi-ideat, ja monet muut asiat sitä vauhdittavat.

Vielä tähän Venäjän tilanteeseen tai Venäjän hyökkäyssodan heijastamaan tilanteeseen: Kotimaisia energiaratkaisuja tarvitaan nimenomaan omavaraisuuden ja huoltovarmuuden valmistamiseksi, ja kokonaisturvallisuutemme myöskin tarvitsee sitä. Sitä pystytään vahvistamaan vauhdittamalla muun muassa erilaisia metsänhoitotoimia ja nopeuttamalla uusiutuvan energian investointejamme, joita voidaan vauhdittaa muun muassa luvituksen pullonkauloja purkamalla. Tärkeää on myöskin se, että me mahdollistettaisiin lainsäädäntötasolla pienydinvoimaratkaisut. Tekniikkaratkaisut ovat olemassa, ja se ei tarvitsisi niin paljon tutkimusta ja tieteellistä puolta, mutta ydinenergiakimme ei vielä sitä puolta mahdollista. Lainsäädännön tehtävä on kuitenkin antaa se kehikko, ja silloin kun lainsäädän-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

nössä tulevat ne muutokset, niin silloin myöskin yritykset ja toimijat näkevät sen, että nyt nämä voivat olla mahdollisia, ja se on tärkeää ottaa huomioon myöskin tässä tilanteessa.

Meidän pitää varmistaa kaikkien EU-maiden sitoutuminen päästövähennystavoitteiden saavuttamiseksi sekä tehdä kansainvälistä työtä, jotta suurimmat saastuttajat tekevät myöskin suurimpia toimia. Voimme suurimmille saastuttajille myöskin tarjota omaa osaamista ja sitä kautta innovaatioita ja olla ratkaisemassa niitä asioita globaalisti. Tehokkaat keinot voivat vaihdella, joten parasta on myöskin kansallisesti laatia monenlaisia keinovalikoimia tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ja tässä vielä loppuun lyhyesti kaksi asiaa: varomme ylisääntelyä ja toimimme teknologianeutraalisti. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Pitko.

17.51 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Tämä ilmastolaki on todellakin erittäin tärkeä laki. Se voi olla yksi niistä kauaskantoisimmista lakimuutoksista, mitä tällä hallituskaudella tässä salissa hyväksytään. Se varmistaa, että tämä hallitus mutta etenkin tulevat hallitukset tekevät tärkeän osansa ilmastomuutoksen hillitsemiseksi Suomen päästöjen ja Suomen vaikutusten osalta.

Meillä on monta syytä vähentää päästöjä ja irrottautua fossiilisista. Omavarainen energiantuotanto on jo sinänsä arvo, me pystymme sitä hallitsemaan ja myös hillitsemään sen vaikutuksia. Mutta lisäksi tämä fossiilisten maailmanmarkkinoiden hinnanvaihtelu osuu vähemmän suomalaisiin, kun tuotanto on meidän omissa käsissämme ja se on kotimaista ja uusiutuvaa. Lisäksi nyt tietenkään tämä Venäjän julma hyökkäyssota Ukrainaan on yksi syy lisää säätää tiukka ilmastolaki, joka ohjaa meidät hiilineutraaliksi.

Pidän tärkeänä, että hallitus kuitenkin tekee vielä nopeampia toimia energiaomavaraisuuden lisäämiseksi kuin mitä tässä ilmastolaissa pykälät velvoittavat — ne tulevat vasta vuosien päästä voimaan. Sitä toki seuraamme ilmastovuosikertomuksella, ja muitakin strategioita ja ohjelmia tässä tehdään, mutta Venäjän fossiilisista irtautumisesta on kyse enemmänkin ihan tämän vuoden ja tulevien lähiaikojen päätöksistä.

Haluan nostaa kaksi asiaa tästä valiokunnan mietintöluonnoksesta:

Ensimmäinen on nämä kulutusperäiset päästöt, mitkä tällä hetkellä eivät vielä näihin meidän ilmastolaskentoihimme sisälly, mutta ne muodostavat merkittävän osan suomalaisen aiheuttamista päästöistä. Olisi tärkeää kehittää näitä meidän laskentamenetelmiämme ja meidän päätöksentekoprosessejamme niin, että pystyisimme laskemaan ja ottamaan myös tähän ilmastolakiin ja ilmastovuosikertomukseen voimakkaammin mukaan nämä kulutusperäiset päästöt ja totta kai myös ohjaamaan ihmisiä vähentämään niitä ja tekemään myös läpinäkyväksi sen vaikutuksen, mikä kulutuksella on päästöihin. Me olemme totta kai vastuussa myös siitä kulutuksesta, vaikka tuotanto olisi muualla.

Toinen on tämä saamelaisten ilmastoneuvosto, joka on todella tärkeä osa tätä ilmastopakettia, mitä haluan tässä korostaa.

Lopuksi haluan sanoa, että ihmisten pitäminen mukana ilmastotoimissa on äärimmäisen tärkeää reilun siirtymän kannalta. Ilmastotoimien täytyy olla hyväksyttäviä, ja myös se, että kaikilla on mahdollisuus elää hyvää elämää myös tänä siirtymäaikana, kun ratkaisut voivat myös kansalaisille maksaa, täytyy ottaa huomioon sosiaaliturvassa ja erilaisissa kompensatioissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Elo.

17.54 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Alkuun vielä kerran tuki edustaja Kivelän nostamalle kansalaisvaikuttamisen parantamiselle kansalaisraatien kautta. Kannatan lämpimästi sitä, että vahvistamme kansalaisvaikuttamista, ja näen myös, että sillä on tärkeä merkitys ilmastotoimien hyväksyttävyyden vahvistamiseksi, mihin edustaja Pitkokin äsken viittasi.

Samoin tässä vielä kiitos valiokunnan puheenjohtajalle tämän huoltovarmuusasian tarkentamisesta. Uskon, että huoltovarmuuden turvaaminen ilmastokestävällä tavalla on varmasti laajasti jaettu yhteinen tavoite ja tahtotila tässä salissa.

Nostaisin vielä esiin kansainvälisen ilmatorahoituksen, jota järjestöistä Fingo, WWF ja Suomen luonnonsuojeluliitto nostivat omissa lausunnoissaan. Nuo järjestöt esittivät, että ilmastolakiesitykseen olisi sisällytetty säännöksiä kansainvälisestä ilmatorahoituksesta. Pariisin ilmastopimuksen nojallahan Suomella ja muilla EU-mailla on velvoite mobilisoida ilmatorahoitusta kehittyville maille.

No, valiokunnan käsittelyssä katsottiin, että velvoite on sinänsä tärkeä ja ilmatorahoituksen seurantaan on tärkeä kiinnittää huomiota, mutta kun tämä ilmastolaki koskee sinänsä kansallista ilmastopolitiikan suunnittelua ja seurantaa, niin katsottiin, että sitä ei nyt siten tavallaan ole johdonmukaista sisällyttää tähän tämän lain tarkoituksen ja tavoitteiden ja soveltamisalan kanssa. Mutta halusin tämän asian tärkeänä kuitenkin tässä keskustelussa vielä nostaa, ja tosiaan sitä seurantaa voidaan ja tuleekin tehdä ilman, että siitä nyt säädetään juuri tässä laissa.

Toinen asia, minkä vielä tässä haluan nostaa, on Tilastokeskuksen lausunnosta se huomio, että päästöjen vähentämistoimien ja hiilinielujen kasvattamistoimien vaikutusten seuranta edellyttää myös uusien menetelmien kehittämistä osana kasvihuonekaasuinventaariota. Myös tähän on tärkeätä varata riittävät resurssit, jotta meillä on oikeasti riittävät tiedot myös kaikkien näiden ilmastotoimien vaikutusten arvioimiseksi.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.